

GUSTÁVOVI HUSÁKOVI

Bratislava 11. marca 1947

Na jednom z posledných zasadnutí Zboru povereníkov rokovalo sa o návrhu Povereníctva školstva a osvety na vydanie nariadenia SNR o Štátnom meteorologickom a geofyzikálnom observatóriu v Starej Ďale. Proti osnove nariadenia vyskytli sa námietky niektorých členov Zboru povereníkov, takže som návrh stiahol z programu, aby sa zbytočne o ňom nedeбатovalo.

Konštatujem však, že v prípravnom pokračovaní o osnove nariadenia SNR o Št. meteorolog. a geofyz. observatóriu v St. Ďale ani jeden rezort neuplatnil pripomienky, hoci zástupcovia všetkých rezortov sa zúčastnili na prerokovaní osnovy svojho času v Legislatívnom zbore a všetky rezorty dostali osnovu zavčasu na preštudovanie a zaujatie stanoviska.

Na okraj námietok, ktoré odzneli na zasadnutí Zboru povereníkov, uvádzam tieto pripomienky:

Pomery spomenutého ústavu treba upraviť normou SNR, lebo jeho štruktúra z roku 1938, keď ho spravovalo priamo Ministerstvo školstva a osvety v Prahe, sa podstatne zmenila odčlenením zložky astronomickej, z ktorej sa vytvoril samostatný, osobitnou právnou normou zriadený ústav na Skalnatom plese. Nemožno teda dôvodíť tým, že sa obnovil právny stav z prvej ČSR, lebo okrem štátoprávnych zmien — v dôsledku ktorých nový ústav podlieha príslušným povereníctvam — zmenil sa do istej miery aj majetkový substrát pôvodného ústavu: astronómické zariadenie s príslušnou knižnicou odovzdalo sa hvezdárni na Skalnatom plese (v r. 1938) a nehnuteľnosti zostali zachované pre ústav v Starej Ďale ako účelový štátny majetok, čo treba normou deklarovať (§ 7).

Podobne vyžaduje normatívnu úpravu aj spôsob hradenia výdavkov Observatória (§ 6) v rámci roz-

počtových prostriedkov dvoch zainteresovaných rezortov (školstva-techniky) a podriadenie podstatných zložiek meteorologickej a geofyzikálnej sekcie — dvom rozdielnym rezortom (§ 3). Zainteresovanie dvoch povereníctiev, t. j. Povereníctva školstva a osvetu a Povereníctva techniky, priamo do správy ústavu je podľa posudku odbornej komisie bezpodmienečne potrebné.

Kým zložka meteorologická má slúžiť prevažne potrebám praktického hospodárskeho života — najmä po zriadení plánovanej bioklimatickej výskumnej stanice — a má preto úzko spolupracovať so Št. meteorolog. ústavom v Bratislave, resp. s Povereníctvom techniky, zatiaľ zložka geofyzikálna má prevažný vedecký a študijný charakter a preto podlieha Povereníctvu školstva a osvetu. Takéto účelné rozčlenenie vedeckých ústavov a podriadenie jednotlivých ich zložiek podľa špeciálnych úloh najbližšie stojacemu rezortu bude sa aj v budúcnosti praktizovať, lebo dnes vedecké výskumy nemožno pestovať len pre vedu ako samoučel, ale treba ich koordinovať s potrebami priemyslu a hospodárstva vôbec.

Proti § 3 ods. 2 vzniesol námietky povereník dopravy, ktorý podľa centrálnej analógie nalieha na to, aby sekcia meteorologická podliehala Povereníctvu dopravy spolu so Štátnym meteorologickým a hydrologickým ústavom v Bratislave, vykonávajúcím bezprostredný dozor nad meteorologickou sekciou observatória. Pretože príslušnosť Št. meteorol. a hydrolog. ústavu v Bratislave nie je riešená a len Št. meteorolog. a hydrolog. ústav v Bratislave môže mať ingerenciu na meteorologickú sekciu observatória, navrhujem, aby § 3 ods. 2 znel: „Sekcia meteorologická podlieha Štátnemu meteorologickému a hydrologickému ústavu v Bratislave, sekcia geofyzikálna Povereníctvu školstva a osvetu.“

Napokon musím konštatovať, že — berúc do ohľadu stav vytváraný de lege ferenda chystaným zákonom o mobilizácii pracovných síl pre dvojročnicu, ktorý všeobecne pripustí iba personálny stav z r. 1938 — vyžaduje navrhovanú normatívnu úpravu aj istota v personálnom stave observatória (§ 4), le-

bo bez tejto normy nebolo by pevnej právnej opory pre vytvorenie potrebných systemizovaných služobných miest najmä pre vedúce vedecké sily, potrebné pre rozšírené úlohy observatória.

Aby opäťovne nevznikla zbytočná debata o tejto osnove, navrhujem záväzne prerokovať vec medzi predsedom a podpredsedom Zboru povereníkov, resp. medzi zástupcami oboch politických zložiek Zboru, pretože pokladám z uvedených dôvodov za potrebné schváliť predmetnú osnovu v predložennom znení.

L. Novomeský

Observatórium v Starej Ďale (dnes Hurbanovo) vzniklo na prelome 60.—70. r. 19. stor., systematickejšie pozorovania sa v ňom začali v 90. r. Geofyzikálna časť observatória prešla pod správu PŠO v lete 1948, r. 1953 sa stala pracoviskom Geofyzikálneho ústavu SAV pod názvom Geomagnetické observatórium GFÚ SAV.